

דברי פרידה מהרב אלישיב קנוהל זצ"ל בשעת הקבורה

הרב אלישיב האהוב.

עבד ה', אוהב ישראל, איש חסד, איש הלכה, עניו, צנוע, ומעל לכל - בעל מידות נאצלות. היום לפני שבעים שנה, בה' באייר בערב שבת קודש, שידרו מכפר עציון, המקום בו אנו ניצבים עתה, את השדר האחרון שבישר על נפילתו של כפר עציון וחורבן גוש עציון - 'מלכה נפלה', וכמה שעות לאחר מכן הכריזו נציגי העם בתל אביב שמלכות קמה. ההכרזה על הקמת מדינת ישראל בישרה את סיום הגלות הארוכה, ועם ישראל יצא מעבדות ושיעבוד מלכויות לחרות ולגאולה, וכמו שאמרת בדברים שנשאת בליל יום העצמאות האחרון בחדר בבית החולים - התקיים בו "בדמייך חי".

היום - בדיוק אחרי שבעים שנה - נפל בכפר עציון המתחדשת מלך, שר וגדול בישראל בכלל - ובכפר עציון בפרט. כמשה רבנו שמלך על עם ישראל ושעליו מעיד הכתוב שהיה עבד ה', כך גם הרב אלישיב היה עבד ה' במלוא מובן המילה, ובה בעת היה מלך - מנהיג ענק באורחותיו, הנהגותיו והליכותיו. דוגמה אישית מרשימה לכולנו. היום לפני שבעים שנה נפל אביך דוב ז"ל בשבי הלגיון הירדני, וכתפילה לחזרתו מהשבי הוסיפו לך בברית המילה את השם אלישיב - ובדיוק שבעים שנה לאחר מכן נשבה ארון האלוקים והלכת מאתנו. כמה סמלי הוא שבעוד כמה שעות אנו עומדים להיכנס לשבת "אחרי מות קדושים".

הרבה מאוד למדתי ממך הרב אלישיב האהוב, מאז שלמדנו יחד בחברותא בישיבת הר עציון לפני כארבעים שנה - חברותא שהפכה להיות חברות בלב ובנפש. נעמת לי מאוד אחי יקירי, וזכרונות לימודנו המשותף והקשרים ההדוקים שהתקיימו בינינו מאז ישארו עמי לעד.

למדתי להכיר היטב את אהבת לימוד התורה שבערה בך, ואת המסירות שלך ללימוד תורה. בשנים שהיית חבר קיבוץ מן השורה חילקת את זמנך בין הישיבה - בה ניצלת כל רגע מהשעות הקצובות ללימוד, ובין הקיבוץ - שם עבדת במסירות ובחריצות אין קץ. בכך הגשמת באופן מופלא את השילוב של תלמוד תורה ועבודת ארץ ישראל - הארץ אותה כל כך אהבת ואליה היית כל כך מחובר וקשור.

ניצלת בחייך כל רגע. זמנך היה מדוד ומדויק. ככל שהתבגרת רבו המשימות שהוטלו על כתפייך והונחו לפתחך. תמיד הלכת במהירות ממקום למקום וממשימה

למשימה, ובעת צעדך בשבילי הקיבוץ, בעודך מדבר איתי ואני מנסה לעמוד בקצב הליכתך ובו בזמן להיות קשוב לדבריך, לא פספסת אף פעם פיסת נייר או קליפה או לכלוך שהיו על השביל או על הדשא. תמיד תמיד מיהרת להרים אותם ולהשליכם לפח האשפה.

היה לך חוש אסטטי מדהים שהשפיע על מראה הקיבוץ כולו. השפיע על עיצוב בית הכנסת, על עיצוב מבני הציבור האחרים, על המוזיאון, החיזיון האורקולי, וכמובן על ביתך הצנוע בקיבוץ. כמו שעיצבת את דמותו הרוחנית של כפר עציון - כך גם פעלת רבות בעיצוב דמותו החיצונית.

הרב אלישיב האהוב והיקר - היית איש הלכה מובהק. שימשת רבנים גדולים וחשובים שאצל חלקם זכיתי לבקר פעמים רבות יחד איתך - הרב שלמה זלמן אויערבך, הרב שלום אייזן, הרב יהושע נויבירט זכר צדיקים לברכה. תמיד הקפדת לרשום את דבריהם וזכרת היטב את הדרכותיהם, ותמיד ידעת לצטט ולהזכיר מה הם לימדו אותנו. גם השבוע התייעצתי איתך בבית החולים בשאלות הלכתיות שהעסיקו אותי, ולמרות חולשתך והקושי הרב שלך בדיבור, הבעת בבהירות את עמדתך.

תמיד הקפדת לקיים את ההלכה על כל פרטיה. ביום ראשון, כשרצינו להניח לך תפילין, הנחית אותנו לקשור לך קודם חגורה - גרטל - מעל חלוק בית החולים, כדי שתוכל להתפלל, ולמרות שהדבר היה קשה ומסובך התעקשת ולא ויתרת. אחר כך ביקשת ליטול ידיים לפני הנחת תפילין, ולאחר הנחתם קראת קריאת שמע במתינות ובכוונה רבה כהרגלך. בליל יום העצמאות, לפני התפילה בחדר בבית החולים, דיברת על נס תקומת גוש עציון ונס תקומת מדינת ישראל ועל קיום 'בדמייך חיי' בעם ישראל בכלל ובכפר עציון בפרט, ועל חובת ההלל וההודאה על כל מה שהקב"ה נתן לנו בשבעים השנים האחרונות.

דבריך תמיד היו קצרים, מדודים וקולעים, אבל תפילתך הייתה ארוכה ומיוחדת. לראות אותך עומד בפינת בית הכנסת ומתפלל, מתחטא כעבד לפני רבו, היה שיעור חשוב ביראת שמים, שיעור חשוב באמונה, שיעור חשוב בתפילה. במיוחד מרשימות היו תפילותיך בימים הנוראים. שפכת שיח לפני בוחן לבבות וביקשת על כל עם ישראל - על צרות הכלל והפרט. בראש השנה סיימת את תפילת העמידה רק כששליח הציבור הגיע בחזרת הש"ץ לסוף מלכויות, כשהיית צריך לגשת לתקוע את תקיעות השופר המדהימות שלך, שאף הן בקעו רקיעים ונתנו עוצמה מיוחדת לתפילת הימים הנוראים בכפר עציון.

ומעל לכל היה מרשים לראות את איש החסד העצום, שעושה חסד עם רבים - בצניעות, בהתמדה ובמסירות, בסיוע ממוני, בפתירתך לכל נזקק ונצרך, במילה טובה, בהדרכה הלכתית אמיצה ומסורה בכל שעות היממה. רבים רבים חייבים לך

תודה על כל החסד שגמלת איתם. לא אשכח כיצד בחרת לחנך את ילדיך לחסד בהגיעם למצוות - בתרומה נדיבה ביותר לבתי תמחוי, ולביקור בהם עם בן או בת המצוה.

הקב"ה איבד היום את אחד מאוהביו הגדולים ועבדיו הנאמנים ומקדשי שמו המיוחדים, ואנחנו איבדנו היום שליח ציבור, מורה, מחנך, רב, איש חסד ואמת. היית דוגמא ומופת לרבנים צעירים. מאחד מהם קיבלתי הבוקר הודעה קצרה: "הרב אלישיב מלווה אותי יותר מ-25 שנה, מתחילת לימודי הרבנות שלי. התייעצתי איתו רבות. אין לי מילים לתאר את גדלותו של האיש הזה. כל כך צנוע היה - מעולם לא חיפש כבוד. אפשר ב"ה למצוא עוד הרבה רבנים בקיאים בש"ס ופוסקים, אבל אין הרבה רבנים שהם כה נחמדים וכה נעים לדבר איתם, כשהם מחברים במהותם את תורת ישראל, עם ישראל וארץ ישראל. כבר עכשיו אני מרגיש בכל ישותי את חסרונו". כך כתב לי הבוקר אחד מתלמידי הרב אלישיב, שוודאי משמש בדבריו פה לרבים. כולנו מרגישים חסרים - חסרים את דמותו, את אצילותו, את הנהגותיו, את תפילותיו, את ברכותיו ואת הדרכתיו.

אך מעל לכל מרגישים בחסרונו בני המשפחה היקרים, שיש להם חלק גדול ביותר בתרומה הענקית שתרים הרב אלישיב לכולנו. בראש ובראשונה רעייתו שעמדה לצדו במסירות אין קץ, וסייעה לו יום יום ושעה שעה ללמוד תורה ולעסוק בפעילויותו הציבוריות לכל אורך שנות נישואיהם, והרבה מאוד משלו ומשלנו שלה הוא, ועמה אחד עשר הילדים עם החתנים והכלות והנכדים. יהי רצון שהקב"ה יחזק אותם וירפא את שברם למען יוכלו להמשיך בדרכו המיוחדת של אבי המשפחה. בליל יום העצמאות לפני התפילה אמרת שהקב"ה הקימנו מעפר ומאשפתות הרימנו, הפך אבלנו למחול והושיע אותנו תשועת עולמים, והתפללת וביקשת ש'גם היום יושעו מפוך שוכן מרומים'. יהי רצון שהדברים שאמרת והתפללת לגבי כלל ישראל יחולו בע"ה ויתגשמו ראשית כל בבני משפחתך האהובה והיקרה.

ערב שבת "אחרי מות קדושים" נפרדים אנו מאיש קדוש ויקר. יָךְ לשלום הרב אלישיב היקר, ונוח בשלום על משכבך. "בְּלַעַת הַמָּוֶת לְנֶצַח, וּמָחָה ה' אֱלוֹקִים דְּמָעָה מַעַל כָּל פְּנִיִּים, וְחָרְפַת עַמּוֹ יִסֵּר מַעַל כָּל הָאָרֶץ, כִּי ה' דָּבָר".